

SERMAYE PİYASASI KURULUNUN DÜZENLEME ve DENETİMİNE TABİ FONLAR ve BU FONLARA BENZER YABANCI FONLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

*FUNDS SUBJECT TO THE REGULATION
AND SUPERVISION OF THE CAPITAL
MARKETS BOARD OF TURKEY AND THE
TAXATION OF SIMILAR FOREIGN FUNDS*

Neslihan İÇTEN İNCE^(*)

ÖZET

Ticaretin ya da genel olarak ekonomik faaliyetlerin her zamankinden daha fazla ve giderek de hızlanan bir eğilimle uluslararası boyutlar kazanması, yabancı sermaye olgusunu günlük iktisadi kararlarla yönetilebilir olmaktan çıkarmış ve hukuki altyapıların da bu gerçeği kavrayacak biçimde tasarlanmasını zorunlu kılmıştır. Bu itibarla, Kurumlar Vergisi Kanunu'na 6322 sayılı Kanun ile 5/1, a bendinde getirilen iştirak kazançları istisnası ile çifte vergilendirmenin önlenmesi ve 5/1, d bendinde getirilen portföy kazançları istisnası ile sermaye piyasasının teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Aynı Kanun'un 5/A bendindeki yeni düzenleme ile de, İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi olması yolunda, Türkiye'de kurulacak ve uluslararası fonları yönetecek portföy yönetim şirketleri ve bunların yönettiği yabancı fonlar için teşvik etme niteliği hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emeklilik yatırım fonları, konut finansmanı fonları, varlık finansmanı fonları, yabancı fon kazançları, portföy yönetim şirketi

ABSTRACT

The fact that trade and economic activities in general have gained an international aspect has made the foreign investment concept impossible to be governed by daily economic decisions and necessitated the legal infrastructures being redesigned so that they can grasp this reality. Accordingly, what is aimed by subsidiary income exemption provided under Article 5(1)(a) and portfolio income exemption in Article 5(1)(d) of Corporate Tax Law, brought by the Law no.6322 is to prevent double taxation

^(*) Vergi Müfettişi

and support capital markets, respectively. It is also aimed by Article 5(A) of the same Law to encourage setting up portfolio management companies in Turkey which will be dealing with international funds, and to provide tax incentives for such funds, in an effort to transform Istanbul into an international financial centre.

Key Words: Pension investment funds, housing funds, asset funds, income from foreign funds, portfolio management company

1- GİRİŞ

1 Ocak 2006 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe giren 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun¹ "**Verginin Konusu**" başlıklı 1. maddesinde; "*Aşağıda sayılan kurumların kazançları, kurumlar vergisine tâbidir:*

- a) Sermaye şirketleri.
- b) Kooperatifler.
- c) İktisadî kamu kuruluşları.
- ç) Dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler.
- d) İş ortaklıkları.

Kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşur." yer almaktadır. Kanunun 1. maddesinde, kazançları bu kanuna göre kurumlar vergisine tabi tutulacak mükellef gruplarına yer verilmiştir. 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun² "**Gelirin Unsurları**" başlıklı 2. maddesinde; Gelir vergisine konu olan kazanç ve iratlar; ticarî kazançlar, ziraî kazançlar, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları ve diğer kazanç ve iratlar şeklinde sayılmıştır. Buna göre, sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadî kamu kuruluşları, dernek ve vakıflara ait iktisadî işletmeler ve iş ortaklıklarının, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurları, kurum kazancı sayılıp kurumlar vergisine tabi tutulmaktadır.

Yine, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "**Mükellefler**" başlıklı 2/1. maddesinde ise; "*Sermaye şirketleri: 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir. Bu Kanunun uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılır.*" hükmü yer almaktadır. Kanunun 2. maddesinde, tüzel kişiliklerinin bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, kurumlar vergisine tabi olan mükelleflerin nitelikleri açıklanmaktadır.

Bu çalışmamızda, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile aynı nitelikteki yabancı fonların vergilendirilmesi konusu üzerinde durulacaktır.

2- SERMAYE PİYASASI KURULUNUN DÜZENLEME ve DENETİMİNE TABİ FONLAR

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun uygulamasında, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar da sermaye şirketi sayılmaktadır.

¹ 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

² 06.01.1961 tarih ve 10700 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Fonların tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Mal varlığı, kurucusunun mal varlığından ayrıdır. Yatırım ortaklıkları ise anonim şirket şeklinde kurulduklarından sermaye şirketi olarak kurumlar vergisi mükellefidirler.

Fon kavramı ile ifade edilen oluşumların, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi olması halinde, sermaye şirketi sayılarak kurumlar vergisine tabi tutulması gerekmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi başlıca fonlar aşağıdaki gibidir.

2.1- Yatırım Fonu

Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri uyarınca tasarruf sahiplerinden toplanan paralarla, tasarruf sahipleri hesabına riskin dağıtılması ilkesi ve inançlı mülkiyet esaslarına göre Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen varlıklardan oluşan portföy veya portföyleri yönetmek amacıyla kurulan mal varlığına **yatırım fonu** adı verilir. Her bir yatırımcı fonun sahip olduğu portföyün bir kısmını temsil eden katılma belgesini alarak fona ortak olurlar. Yatırım fonu katılma belgeleri yatırımcının fon portföyüne ortak olmasını sağlayan belgelerdir. Fonlar; bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri ve kanunlarında engel bulunmayan emekli ve yardım sandıkları tarafından Sermaye Piyasası Kurulu'nun izniyle kurulabilmektedir. Yatırım fonları, içtüzüklerinde belirtilmek koşuluyla, tahvil ve bono fonu, hisse senedi fonu, sektör fonu, iştirak fonu, grup fonu, yabancı menkul kıymetler fonu, kıymetli madenler fonu, altın fonu, karma fon, likit fon, değişken fon, endeks fon, özel fon, serbest yatırım fonu olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca, girişim sermayesi yatırım fonları ve gayrimenkul yatırım fonları da Kurumlar Vergisi Kanunu'nun uygulanmasında fon olarak kabul edilecektir.

Konu ile ilgili bazı teknik kavramların tanımlarına bakacak olursak **portföy**, geniş anlamıyla bir kişinin veya kuruluşun sahip olduğu varlıkların tümünü ifade eder. Dar anlamıyla portföy ise yatırım fonun yatırım yaptığı sermaye piyasası araçları (Hisse senedi, tahvil, bono, ters repo vb.) ve altın gibi kıymetli madenlerin bütünüdür. **Portföy yönetimi**, mevzuatın ve içtüzüğün izin verdiği sınırlar dahilinde, portföye varlık (hisse senedi, tahvil ve bono gibi yatırım araçları) alınıp satılması ve bu varlıkların getirilerinin (faiz ve kar payı gibi) tahsil edilmesi faaliyetleridir. Varlıkların alınıp satılması kararlarına dayanak teşkil eden her türlü araştırma ve analiz gibi faaliyetler de portföy yönetiminin kapsamına girer. **Fon**, halktan katılma payları karşılığında toplanan paralarla, katılma payı sahipleri adına, riskin dağıtılması ilkesi ve inançlı mülkiyet esaslarına göre, portföy işletmek amacıyla kurulan mal varlığıdır. **Katılma payı**, yatırımcının fon portföyüne ortak olmasını sağlayan bir belgedir. Yatırım fonlarındaki katılma paylarını, şirketlerin hisse senetlerine benzetebiliriz. Nasıl yatırımcılar, hisse senedi alarak şirketlere ortak olurlar ve o şirketler üzerinde belirli haklar kazanırlarsa, benzer şekilde yatırım fonlarına da katılma payı ile ortak olmaktadır. Ancak, hisse senedi sahipleri şirket yönetimine katılabilirken, katılma payı sahiplerinin fon yönetimine katılma hakları yoktur. Katılma payları Merkezi Kayıt Kuruluşu bünyesinde yatırımcılar adına kaydı olarak izlenmektedir.³

Riskin Dağıtılması İlkesi: Bu ilke sayesinde yatırım fonlarının, bireylerin kendi imkanları ile sağlayamayacakları ölçüde riski dağıtılmaları mümkündür. 100 TL'niz olduğunu düşünelim. Siz bu para ile (Borsa'da hisse senetlerinin belirli miktarların -lot- altında işlem görememesi nedeniyle) ancak bir kaç hisse senedine yatırım yapabilirsiniz ve bu durum sizin riskinizi artırır. Örneğin, hisse senedini satın

³ SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-3, Ankara 2010, s.4

aldığınız iki şirketin mali durumunun bozulması ve hisse senetlerinin fiyatlarının düşmesi ihtimali, 25 ayrı şirkete ait hisse senedinin fiyatlarının birden düşmesi ihtimalinden çok daha yüksektir. Yatırım fonları ise binlerce kişiden para toplayarak, milyonlarca liralık portföyler oluşturabilir. Bu sayede çok daha fazla sayıda hisse senedine ve daha başka yatırım araçlarına, örneğin, tahvil ve bonolara yatırım yaparak, hisse senedi fiyatlarındaki herhangi bir düşüş anında bundan en az derecede etkilenme şansına sahip olurlar.

İnançlı Mülkiyet: Yatırım fonları inanca mülkiyet esasına dayanır. İnançlı mülkiyet esasında fona inanca olarak fon kurucusu sahiptir. Tasarruf sahipleri ise fonla ilgili işlemleri yapma yetkisini kurucuya verirler. Bu yetki devri fon içtüzüğü ile olur. Kurucu, fonu bu sözleşme (içtüzük) çerçevesinde ve tasarruf sahiplerinin haklarını koruyarak yönetmek/yönetmek zorundadır.

Mal Varlığının Korunması: Fon tüzel kişilik sahibi olmamakla beraber fonun mal varlığı kurucudan ayrıdır. Ayrıca Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca, fon malvarlığı rehin edilemez, teminat gösterilemez ve üçüncü kişiler tarafından haczedilemez. Bir başka ifade ile, fon malvarlığının korunması kanun ile güvence altına alınmıştır.

Tasarruf sahipleri, şirketlerden, aracı kuruluşlardan veya menkul kıymet borsalarından hisse senedi ve tahvil almak suretiyle tasarruflarını değerlendirebilirler. Ancak menkul kıymetlere yatırım yapmak bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Ayrıca bireysel birikimler genelde yeterli büyüklüğe ulaşamadıklarından, bunlarla oluşturulan portföyler de gerekli risk dağılımları yapılamamaktadır. Bu risk anapara açısından olabileceği gibi portföyün getirisi açısından da önemli olabilir. Bu nedenle sermaye piyasasında kolektif yatırım kuruluşları olarak adlandırılan yatırım fonları oluşturulmuştur.⁴

- Yatırım fonlarından 3 şekilde getiri elde edilebilir:

1- İlk olarak fon sahip olduğu menkul kıymetlerden kar payı, faiz olarak menkul kıymetlerden gelir elde eder. Fon elde ettiği bütün gelirini fon portföy değerine yansıtır.

2- Fonun sahip olduğu menkul kıymetlerin fiyatı artabilir. Eğer fon fiyatı yükselen bu menkul kıymeti satarsa sermaye kazancı elde eder. Fon elde ettiği bu sermaye kazancını veya zararını fon portföy değerine yansıtır.

3- Eğer yatırım fonu fiyatı yükselen menkul kıymeti satmıyor elinde tutuyorsa katılma belgelerinin fiyatı artar. Yüksek fon toplam değeri yatırımın yüksek değerli olduğunu gösterir.

Böylece yatırımcılar katılma belgelerini sattıklarında, yatırım fonlarının portföyünde o ana kadar gerçekleşen değer artışlarından/azalışlarından paylarını alırlar. Ülkemizde yatırım fonlarının yıl sonlarında ayrıca kar payı dağıtımları söz konusu değildir.

- Fonlar aşağıda belirtilen türlerde kurulabilir:⁵

Tahvil ve Bono Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, kamu ve/veya özel sektör borçlanma araçlarına yatırım yapan fonlar.

Hisse Senedi Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senetlerine yatırım yapan fonlar.

Sektör Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, belirli bir sektörü (örneğin, çimento, tekstil gibi) oluşturan şirketlerin menkul kıymetlerine yatırım yapan fonlar.

⁴ SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-3, Ankara 2010, s.5

⁵ SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-3, Ankara 2010, s.4

İştirak Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, kurucunun iştiraklerince çıkarılmış menkul kıymetlere yatırım yapan fonlar.

Grup Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, belli bir topluluğun (Koç Topluluğu, Sabancı Topluluğu gibi) menkul kıymetlerine yatırım yapan fonlar.

Yabancı Menkul Kıymetler Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, Yabancı özel ve kamu sektörü menkul kıymetlerine yatırmış fonlar.

Altın Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ile altına dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırmış fonlar.

Diğer Kıymetli Madenler Fonu: Fon portföyünün en az %51'ini devamlı olarak, Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırmış fonlar.

Karma Fon: Portföyünün tamamı, hisse senetleri, borçlanma araçları, altın ve diğer kıymet madenler ile bunlara dayalı sermaye piyasası araçlarından en az ikisinden oluşan ve her birinin değeri fon portföy değerinin %20'sinden az olmayan fonlar.

Likit Fon: Portföyünün tamamı, devamlı olarak, portföyünde vadesine en fazla 180 gün kalmış likiditesi yüksek sermaye piyasası araçları yer alan ve portföyünün ağırlıklı ortalama vadesi en fazla 45 gün olan fonlar.

Değişken Fon: Portföyünün tamamı, portföy sınırlamaları itibariyle yukarıdaki türlerden herhangi birine girmeyen fonlar.

Endeks Fon: Portföyünün en az %80'i devamlı olarak, baz alınan ve Kurul tarafından uygun görülen bir endeksin değeri ile fonun birim pay değeri arasındaki korelasyon katsayısı (ilişki/paralellik) en az %90 olacak şekilde endeks kapsamındaki menkul kıymetlerin tümünden ya da örnekleme yoluyla seçilen bir kısmından oluşan fonlar.

Fon Sepeti: Portföyünün en az %80'i devamlı olarak, diğer yatırım fonlarının ve borsa yatırım fonlarının katılma paylarından oluşan fonlar.

Özel Fon: Katılma payları önceden belirlenmiş kişi veya kuruluşlara tahsis edilmiş fonlar.

Koruma Amaçlı Fon: Yatırımcının başlangıç yatırımının belirli bir bölümünün, tamamının ya da başlangıç yatırımının üzerinde belirli bir getirinin izahnamede belirlenen esaslar çerçevesinde belirli vade ya da vadelerde yatırımcıya geri ödenmesinin, uygun bir yatırım stratejisine dayanılarak en iyi gayret esası çerçevesinde amaçlandığı fonlar.

Garantili Fon: Yatırımcının başlangıç yatırımının belirli bir bölümünün, tamamının ya da başlangıç yatırımının üzerinde belirli bir getirinin izahnamede belirlenen esaslar çerçevesinde belirli vade ya da vadelerde yatırımcıya geri ödenmesinin, uygun bir yatırım stratejisine ve garantör tarafından verilen garantiye dayanılarak taahhüt edildiği fonlar.

Serbest Yatırım Fonu: Katılma payları sadece nitelikli yatırımcılara satılmak üzere kurulmuş olan ve mevzuatta yer alan portföy sınırlamalarına istisna tutulan fonlar olarak adlandırılır.

Bunun dışında fon içtüzüklerinde belirtilmek suretiyle, portföy değerinin aylık ağırlıklı ortalama bazda en az %25'ini, devamlı olarak mevzuata göre özelleştirme kapsamına alınan Kamu İktisadi Teşebbüsleri dahil Türkiye'de kurulmuş ortaklıkların hisse senetlerine yatırmış fonlar A tipi, diğerleri B tipi olarak adlandırılır ve bu tipler fon türleri ile birlikte belirtilir.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenlemeleri çerçevesinde yatırım fonlarının yatırım yapabileceği araçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Türkiye'de kurulmuş şirketlerin hisse senetleri, özel ve kamu borçlanma senetleri (tahvil, bono gibi),
- Yabancı özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri ve hisse senetleri,
- Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bunlara dayalı olarak ihraç edilmiş ve borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları,
- Vadeli işlem sözleşmeleri ve Sermaye Piyasası Kurulu'nca uygun görülebilecek diğer sermaye piyasası araçları.

Yatırım fonunun kazancı portföyünde bulundurduğu araçların getirisine bağlı olduğundan, yatırımcıların fonun türü ve tipi, bir başka ifade ile, portföy bileşimi hakkında bilgi sahibi olduktan sonra yatırım yapacakları fonu seçmeleri uygun olacaktır.

Fon Kurabilecek Olanlar: Kurul tarafından belirlenen şartları taşıyan bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri ve kanunlarında engel bulunmayan emekli ve yardım sandıkları Kurul'dan izin almak koşuluyla fon kurucusu olabilmektedirler. Kurucu, tüzel kişiliği olmayan fonun, riskin dağıtılması ve inancağı mülkiyet esaslarına göre pay sahiplerinin haklarını koruyacak şekilde yönetiminden, temsilinden ve yatırım yapılan araçların saklanmasıyla sorumludur. Portföyün kurucu tarafından yönetilmiyor olması, bu sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır.

Kurucu mevzuat ve fon içtüzüğünde belirtilen sınırlar içinde kalmak üzere fon portföyünü dilediği gibi oluşturabilmekte ve daha sonra değiştirebilmektedir. Sermaye Piyasası Kurulu'na, resmi dairelere, katılma payı sahiplerine ve fon adına üçüncü şahıslara karşı fonu kurucu temsil etmektedir.

2.2- Emeklilik Yatırım Fonları

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 15. maddesine göre kurulan ve bireysel emeklilik sisteminde faaliyet göstermek üzere, anılan Kanun ile ihdas edilen emeklilik branşında ruhsat almış şirket olarak tanımlanan emeklilik şirketi tarafından, emeklilik sözleşmesi çerçevesinde alınan ve katılımcılar adına bireysel emeklilik hesaplarında izlenen katkıların, riskin dağıtılması ve inancağı mülkiyet esaslarına göre işletilmesi amacıyla oluşturulan malvarlığıdır. Bu oluşumlar, anılan Kanunda yer alan amaçlar dışında kullanılamaz ve kurulamazlar.

2.3- Konut Finansmanı Fonları

İhraç edilen ipotēge dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, ipotēge dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inancağı mülkiyet esaslarına göre oluşturulan mal varlığıdır.

2.4- Varlık Finansmanı Fonları

İhraç edilen varlığa dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, varlığa dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inancağı mülkiyet esaslarına göre oluşturulan mal varlığıdır.

Yine, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlara benzer yabancı fonlar da sermaye şirketi sayılarak kurumlar vergisi mükellefi olacaklardır.

3- GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONU KATILMA PAYLARI İLE GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM ORTAKLIKLARININ HİSSE SENETLERİNDEN ELDE EDİLEN KAR PAYLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Kurumlar vergisinden istisna edilen kurum kazançları, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun "İstisnalar" başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılmış olup, söz konusu maddenin (1/a) bendinde, iştirak kazançları istisnası düzenlenmiştir. Maddenin (a) bendinde, aynı kazancın iki ayrı kurumda vergilendirilmesini önlemek, mükerrer vergilemeye yol açmamak amacıyla kurumların tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine iştirakleri dolayısıyla sağladıkları kazançlar istisna edilmiştir. Kanunun 5. maddesinin (1/a) bendi 6322 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun⁶ 34. maddesi ile değiştirilmiş olup, söz konusu maddenin değişiklik öncesi ve değişiklik sonrası aşağıdaki gibidir.

Değişiklik öncesi:

a) Kurumların;

1) Tam mükellefiyete tâbi başka bir kurumun sermayesine katılmaları nedeniyle elde ettikleri kazançlar (Fonların katılma belgeleri ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kâr payları hariç),

2) Tam mükellefiyete tâbi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları.

Değişiklik sonrası:

"Aşağıda belirtilen kazançlar, kurumlar vergisinden müstesnadır:

a) Kurumların;

1) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar,

2) Tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları,

3) **Tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları.**

Diğer fon ve yatırım ortaklıklarının katılma payları ve hisse senetlerinden elde edilen kâr payları bu istisnadan yararlanamaz." şeklindedir.

Görüldüğü üzere, 6322 sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesine a-3 bendi ile son paragraf ilave edilmiştir. Yapılan değişiklik sonrasında; kurumların, **tam mükellefiyete** tabi başka bir kurumun sermayesine katılımlarından elde ettikleri kazançlar, **tam mükellefiyete** tabi başka bir kurumun kârına katılma imkanı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları ile **tam mükellefiyete** tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Buna göre, tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarının katılma payları ile hisse senetlerinden elde edilen kâr payları, 6322 sayılı Kanunun 43. maddesi ile Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinde yapılan değişikliğin yürürlüğe girdiği 01.01.2013 tarihinden itibaren uygulanmak üzere kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. Söz konusu değişiklik ile girişimciliğin teşvik edilmesi amacıyla; Türkiye'de kurulmuş veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı içerisinde olan girişimci şirketlere kaynak tahsis eden girişim sermayesi yatırım fon

⁶ 15.06.2012 tarih ve 28324 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

veya ortaklıklarına sermaye koyan işletmelerin vergisel açıdan teşviki öngörülmektedir. Diğer taraftan, istisnadan yararlanabilmek için tam veya dar mükellef esasında vergilendirilen kurumların tam mükellef bir kurumdan kar payı veya kazanç elde etmesi gerekmektedir. Dar mükellef bir kurumdan kar payı veya kazanç elde edildiğinde iştirak kazancı istisnasından yararlanılamayacaktır.

Ancak, aynı maddenin devamında ise, tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu ve ortaklıklarının katılma payları ile hisse senetlerinden elde edilen kâr payları hariç olmak üzere diğer fon ve yatırım ortaklıklarının katılma payları ve hisse senetlerinden elde edilen kâr paylarının iştirak kazancı istisnasından yararlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, kurumlar tarafından yatırım fonları katılma belgeleri ile yatırım ortaklıkları kar payından elde edilen gelirler, genel usuller çerçevesinde vergilenecek ve istisna kapsamında olmayacaktır.⁷

4- TÜRKİYE'DE KURULU FONLAR ile YATIRIM ORTAKLIKLARININ KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Kurumlar vergisinden istisna edilen bir diğer kazanç da Türkiye'de kurulu menkul kıymetler yatırım fonları ile aynı nitelikteki menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançlarına ilişkin istisnadır. Portföy içeriği herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Buna göre, Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, "Türkiye'de kurulu;

- 1) Menkul kıymetler yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,
- 2) Portföyü Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları,
- 3) Girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,
- 4) Gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları,
- 5) Emeklilik yatırım fonlarının kazançları,
- 6) Konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları."

kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Türkiye'de kurulu girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları, gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları, emeklilik yatırım fonlarının kazançları ve konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları da kurumlar vergisinden istisna edilmektedir. Bu istisnalar, söz konusu kuruluşların gelişmesinin sağlanması amacıyla getirilmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanunu'nda döviz yatırım fonlarının portföy işletmeciliği kazançlarının istisnadan yararlanamayacağına dair bir sınırlama bulunmamaktadır. Dolayısıyla portföylerinde döviz veya döviz endeksli menkul kıymet bulunan yatırım fon ve ortaklıklarının kazançları da kurumlar vergisinden istisna olarak değerlendirilebilecektir.

Bu istisna, anılan fon ve ortaklıkların söz konusu kazançları üzerinden kesinti yoluyla vergi alınmasına engel teşkil etmemektedir. Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 15/3. maddesine göre, emeklilik yatırım fonları hariç olmak üzere, Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yazılı kazançlardan, dağıtılsın veya dağıtılmasın, kurum bünyesinde %15 (03.02.2009 tarihinden itibaren uygulanan BKK kararına göre %0) oranında vergi kesintisi yapılacaktır.

⁷ EROL Ahmet - YILDIRIM A.Ercan, "Menkul Kıymetlerin Vergilendirilmesi", Şubat 2002, s. 63.

4.1- Menkul Kıymetler Yatırım Fonları veya Ortaklıklarının Portföy İşletmeciliğinden Doğan Kazançları

Türkiye’de kurulu menkul kıymetler yatırım fonları ile menkul kıymetler yatırım ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Fon veya ortaklık portföyünde, döviz veya dövize endeksli kıymetlerin bulunması, istisnanın uygulanmasına engel teşkil etmeyecektir.

4.2- Portföyü Türkiye’de Kurulu Borsalarda İşlem Gören Altın ve Kıymetli Madenlere Dayalı Yatırım Fonları veya Ortaklıklarının Portföy İşletmeciliğinden Doğan Kazançları

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinin (2) numaralı alt bendi ile Türkiye’de kurulan ve portföyü de Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören altın ve kıymetli madenlere dayalı yatırım fonları veya ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Dolayısıyla, bu alt bent kapsamına giren kazançların belirlenmesinde, kazancı elde eden fon ve ortaklıkların portföy yapısına bakılacaktır. Fon portföyünün en az %51’ini devamlı olarak;

- Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören altın ile altına dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırmış fon ve ortaklıklar “Altın fonu veya ortaklığı”,
- Türkiye’de kurulu borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırmış fon ve ortaklıklar ise “Kıymetli madenler fonu veya ortaklığı” olarak kabul edilecektir.

Görüleceği üzere, söz konusu fonların veya ortaklıkların anılan alt bent kapsamında değerlendirilebilmesi için portföyü oluşturan altın, kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarının Türkiye’de kurulu borsalarda işlem görmesi şarttır.

4.3- Girişim Sermayesi Yatırım Fonları (GSYF) veya Ortaklıklarının (GSYO) Kazançları

Girişim şirketi, sermaye piyasası mevzuatına göre Türkiye’de kurulmuş veya kurulacak olan, gelişme potansiyeli taşıyan ve kaynak ihtiyacı olan şirketleri ifade etmektedir.⁸ Türkiye’de kurulu girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları, kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

4.4- Gayrimenkul Yatırım Fonları (GYF) veya Ortaklıklarının (GYO) Kazançları

Türkiye’de kurulu gayrimenkul yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

4.5- Emeklilik Yatırım Fonlarının Kazançları

Türkiye’de kurulu emeklilik yatırım fonlarının kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Ayrıca kurum bünyesinde yapılan tevkifat açısından, Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 15/3 maddesi ile emeklilik yatırım fonlarının diğer fonlardan farklı olarak kurum bünyesinde tevkifata tabi tutulmasının önüne geçilmiştir.

⁸ SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6, Ankara, Mart-2010, s.4.

4.6- Konut Finansmanı Fonları ile Varlık Finansmanı Fonlarının Kazançları

Türkiye’de kurulu konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

5- 6322 SAYILI KANUN ile GETİRİLEN İSTİSNA ve GİRİŞİM SERMAYESİ YATIRIM FONLARININ KAZANÇLARINA GETİRİLEN İSTİSNANIN SINIFLANDIRILMASI ve ARASINDAKİ FARK

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/1, a ve 5/1, d maddelerinde düzenlenmiş olan istisnaların amaçlarına göre sınıflandırılması;⁹ şu şekildedir:

- Çifte Vergilendirmeyi Önleme Amaçlı

Kurumların, tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun sermayesine iştiraklerinden elde ettikleri kazançlar, tam mükellefiyete tabi başka bir kurumun kârına katılma imkânı veren kurucu senetleri ile diğer intifa senetlerinden elde ettikleri kâr payları, tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları. (Yatırım fonlarının katılma belgeleri ile yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde edilen kar payları hariç) (KVK m.5/1, a).

- Sermaye Piyasasını Teşvik Amaçlı

Menkul kıymetler yatırım fon ve ortaklıklarının portföy işletmeciliğinden doğan kazançları. (KVK m. 5/1, d).

6322 sayılı Kanun ile Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yapılan değişiklik sonrasında; kurumların, tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Yine, aynı Kanunun 5. maddesinin birinci fıkrasının d-3 bendinde, “Türkiye’de kurulu; girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile getirilen istisnada Türkiye’de kurulmuş olmak şartıyla girişim sermayesi yatırım fonları veya ortaklıklarının kazançları kurumlar vergisinden istisna edilmiştir. Diğerinde ise, 6322 sayılı Kanun sonrasında, kurumların, tam mükellefiyete tabi girişim sermayesi yatırım fonu katılma payları ile girişim sermayesi yatırım ortaklıklarının hisse senetlerinden elde ettikleri kâr payları **iştirak** kazancı olarak istisna kapsamına alınmıştır.

6- YABANCI FON KAZANÇLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Kurumlar Vergisi Kanun’una 6322 sayılı Kanun’un 35. maddesiyle “**Yabancı Fon Kazançlarının Vergilendirilmesi**” başlıklı yeni bir madde eklenmiştir. Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/A maddesinde, yabancı fonlar ile bu fonların aracılık işlemlerini yürüten portföy yöneticiliği yetki belgesine sahip tam mükellef şirketlerin (portföy yöneticisi şirketler) vergisel durumları düzenlenmiştir. Yabancı fon kazançlarının vergilendirilmesine ilişkin düzenlemenin Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 5/A maddesinde yapılması nedeniyle, aynı konu ile ilgili düzenlemeyi içeren geçici 3. madde yürürlükten kaldırılmıştır.

Söz konusu madde ile, bugüne kadar fon yönetim şirketlerinin Türkiye’de ofis açmalarına engel olarak görünen vergi düzenlemeleri değiştirilerek, durumun Türkiye için bir avantaj haline dönüş-

⁹Prof. Dr. BİLİCİ Nurettin, “Vergi Hukuku”, Ankara 2008, s.227-228.

türülmesi, finans piyasalarının geliştirilmesi ve derinleştirilmesi amacıyla yabancı fonların ülkemizden yönetimi teşvik edilmektedir. Böylece, İstanbul'un uluslararası finans merkezi olması yolunda da önemli bir adım atılması ve büyük ölçekli fonların Türkiye'ye çekilmesinin vergisel açıdan teşviki amaçlanmaktadır.

6322 sayılı Kanunun Genel Gerekçe bölümünde, "İstanbul'un uluslararası bir finans merkezi olması yolunda, Türkiye'de kurulacak ve uluslararası fonları yönetecek portföy yönetim şirketleri ve bunların yönettiği yabancı fonlar için teşvik edici vergi düzenlemeleri yapılmaktadır." denilmiştir. Ayrıca gerekçelerin madde bazında ele alındığı kısımda ise, bugüne kadar fon yönetim şirketlerinin Türkiye'de ofis açmalarına engel olarak görülen vergi düzenlemelerinin değiştirildiği, durumun Türkiye için bir avantaj haline dönüştürüldüğü, finans piyasalarının derinleştirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla yabancı fonların ülkemizden yönetilmesinin teşvik edildiği belirtilmiştir.

6322 sayılı Kanun ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununa eklenen 5/A maddesi şu şekildedir: "1) Bu Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yabancı fonların, Sermaye Piyasası Kurulunca verilen portföy yöneticiliği yetki belgesine sahip tam mükellef şirketler aracılığıyla, organize bir borsada işlem görsün veya görmesin her türlü menkul kıymet ve sermaye piyasası aracı, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi, varant, döviz, emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi, kredi ve benzeri finansal varlıklar ve kıymetli maden borsalarında yapılan emtia işlemlerinden elde ettikleri kazançları nedeniyle, aşağıdaki şartların birlikte gerçekleşmesi halinde portföy yöneticiliği yapanlar; söz konusu fonlar için daimi temsilci, bunların işyerleri de bu fonların işyeri veya iş merkezi sayılmaz. Bu kazançlar için beyanname verilmez, diğer kazançlar nedeniyle beyanname verilmesi halinde bu kazançlar beyannameye dahil edilmez.

a) Fon adına tesis edilen işlemlerin portföy yöneticiliği yapan şirketin mutad faaliyetleri arasında yer alan işlemlerden olması.

b) Portföy yöneticiliği yapan şirketin ticari, hukuki ve finansal özellikleri dikkate alındığında, yabancı fon ile arasındaki ilişkinin, emsale uygun koşullarda birbirlerinden bağımsız olarak faaliyet gösteren kişilerdeki gibi olması.

c) Portföy yöneticiliği yapan şirket tarafından, verilen hizmet mukabilinde emsallere uygun bedel alınması ve transfer fiyatlandırması raporunun kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içerisinde Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığına verilmesi.

ç) Portföy yöneticiliği yapan şirketin ve ilişkili olduğu kişilerin yabancı fonun kazançları üzerinde, sağladığı hizmet mukabilinde her ne ad altında olursa olsun hesaplanan bedeller düşüldükten sonra, doğrudan veya dolaylı olarak %20'den fazla hak sahibi olmaması.

(2) Birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen transfer fiyatlandırması raporunun süresinde verilmemesi durumunda, bu raporun ilgili olduğu hesap dönemi için portföy yöneticiliği yapan şirket, fonun Türkiye'de daimi temsilcisi sayılır. Transfer fiyatlandırması raporu verilmiş olmasına rağmen portföy yöneticiliği yapan şirket ile fon arasındaki ilişkide emseline nazaran daha düşük bedel alınması durumunda ise sadece portföy yöneticiliği yapan şirket adına transfer fiyatlandırmasına yönelik olarak gerekli tarhiyat yapılır.

(3) Portföy yöneticiliği yapan şirketin, yukarıda belirtilen şartları sağlamak kaydıyla yabancı fondaki pay sahipliğinden doğan kazançları kurumlar vergisinden müstesnadır. Fon kazancından portföy yöneticiliği yapan şirkete düşen kısmın hesabında, bu şirkete yönetim ücreti, teşvik, prim, performans ücreti

gibi her ne nam adı altında olursa olsun ödenen ücretler dikkate alınmaz. Portföy yöneticiliği yapan şirketin ve ilişkili olduğu kişilerin yabancı fonun kazançları üzerinden doğrudan veya dolaylı olarak %20'den daha fazla hak sahibi olması halinde, ilgili fon kazançlarından bunlara isabet eden tutar genel hükümlere göre vergilendirilir.

(4)Portföy yöneticiliği yapan şirketin yabancı fondaki pay sahipliğinden doğan kazançları hariç olmak üzere; fonun katılımcı ve kurucuları arasında doğrudan veya dolaylı olarak tam mükellef gerçek kişi veya kurumların kazanç payının %5'i geçmesi durumunda, tam mükellef gerçek kişi veya kurum kurucu veya katılımcılarının tamamı portföy yöneticiliği yapan şirket tarafından Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığına bildirilir. Bildirim yükümlüğünün yerine getirilmemesi ya da eksik yerine getirilmesi halinde tam mükellef gerçek kişi veya kurum kurucu veya katılımcıları adına fon işlemleri nedeniyle tarh edilecek vergi ve kesilecek cezalardan portföy yöneticiliği yapan şirket müştereken ve müteselsilen sorumludur.

(5)Türkiye'de bulunan taşınmazlar, aktif büyüklüğünün %51'inden fazlası taşınmazlardan oluşan şirketlere ait hisse senetleri veya ortaklık payları veya bunlara ilişkin vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, nakdi uzlaşmayla sonuçlananlar dışında emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, sigorta sözleşmeleri ve bunlara ilişkin vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen kazançlar bu madde kapsamına girmez.

(6)Bu maddede düzenlenen kazanç istisnasının, söz konusu fonların Türkiye kaynaklı gelirleri üzerinden yapılacak vergi kesintilerine şümulü yoktur.

(7)Bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi ile üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan oranları sifıra kadar indirmeye veya iki katına kadar artırmaya, beşinci fıkrasında yer alan oranı yarisına kadar indirmeye veya %50'sine kadar artırmaya Bakanlar Kurulu, maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir."

6.1- Yabancı Fonların Kazançlarına İlişkin Düzenlemeler

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlara benzer yabancı fonların, portföy yöneticisi şirketler aracılığıyla organize bir borsada işlem görsün veya görmesin;

- Her türlü menkul kıymet ve sermaye piyasası aracı,
- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi,
- Varant,
- Döviz,
- Emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmesi,
- Kredi ve benzeri finansal varlıklar,

- Kıymetli maden borsalarında yapılan emtia işlemleri ile ilgili elde ettikleri kazançları için aşağıda belirtilen şartların sağlanması durumunda; portföy yöneticisi şirketler, bu fonların daimi temsilcisi sayılmayacak ve bunların iş yerleri de bu fonların iş yeri veya iş merkezi olarak kabul edilmeyecektir.

Dolayısıyla, yabancı fonların bu kapsamda elde ettikleri kazançları için beyanname verilmeyecek ve diğer kazançlar nedeniyle beyanname verilmesi halinde de bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir. Bu uygulamanın, yabancı fonların Türkiye kaynaklı gelirleri üzerinden yapılacak vergi kesintisine etkisi yoktur.

Türkiye’de bulunan taşınmazlar, aktif büyüklüğünün %51’inden fazlası taşınmazlardan oluşan şirketlere ait hisse senetleri veya ortaklık payları veya bunlara ilişkin vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, nakdi uzlaşmayla sonuçlananlar dışında emtiaya dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri, sigorta sözleşmeleri ve bunlara ilişkin vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde edilen kazançlar bu uygulama kapsamında değerlendirilmeyecektir.

6.2- Uygulamanın Şartları

Portföy yöneticisi şirketlerin, bu fonların daimi temsilcisi, iş yerlerinin de fonların iş yeri veya iş merkezi olarak kabul edilmemesi için aşağıda sayılan şartların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Söz konusu şartların gerçekleşmemesi halinde, yabancı fonların kazançları genel hükümlere göre vergilendirilecek ve duruma göre portföy yöneticisi şirketler yabancı fonun daimi temsilcisi, bunların iş yerleri de bu fonların iş yeri veya iş merkezi olarak değerlendirilebilecektir.

a) Fon adına tesis edilen işlemlerin portföy yöneticisi şirketin mutata faaliyetleri arasında yer alması

Portföy yöneticisi şirketin fon adına yaptığı işlemlerin, portföy yönetimi kapsamında mutata olarak yürüttüğü faaliyetlerden olması gerekmektedir.

b) Yabancı fon ile portföy yöneticisi şirket arasındaki ilişkinin bağımsız olarak faaliyet gösteren kişilerdeki gibi olması

Portföy yöneticisi şirketin, ticari, hukuki ve finansal özellikleri dikkate alındığında, yabancı fon ile arasındaki ilişkinin, emsallere uygun koşullarda birbirlerinden bağımsız olarak faaliyet gösteren kişilerdeki gibi olması şarttır.

c) Portföy yöneticiliği hizmeti karşılığı alınacak bedelin emsale uygun olması ve transfer fiyatlandırması raporu verilmesi

Portföy yöneticisi şirket tarafından, verilen hizmet karşılığında emsallere uygun bedel alınması ve transfer fiyatlandırması raporunun kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içerisinde Gelir İdaresi Başkanlığı’na verilmesi gerekmektedir.

Transfer fiyatlandırması raporunun süresinde verilmemesi durumunda, bu raporun ilgili olduğu hesap dönemi için portföy yöneticisi şirket, fonun Türkiye’deki daimi temsilcisi sayılır ve bu dönemde fon tarafından elde edilen kazançlar genel hükümlere göre vergilendirilir. Ayrıca, transfer fiyatlandırması raporu verilmiş olmasına rağmen emsaline nazaran daha düşük bir bedel alınması durumunda ise sadece portföy yöneticisi şirket adına transfer fiyatlandırmasına yönelik olarak gerekli tarhiyat yapılacak, yabancı fona ilişkin ise herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

d) Portföy yöneticisi şirketin yabancı fon üzerindeki hak sahipliği oranının %20’yi aşmaması

Portföy yöneticisi şirket ve ilişkili olduğu kişilerin yabancı fonun kazançları üzerinde, sağladığı hizmet mukabilinde her ne ad altında olursa olsun hesaplanan bedeller düşüldükten sonra, doğrudan veya dolaylı olarak %20’den fazla hak sahibi olmaması gerekmektedir.

6.3- Portföy Yöneticisi Şirketin Yabancı Fondan Elde Ettiği Kazançlar

Yukarıda belirtilen şartları birlikte sağlamak kaydıyla portföy yöneticisi şirketin yabancı fondaki pay sahipliğinden doğan kazançları kurumlar vergisinden müstesnadır.

Yabancı fon tarafından portföy yöneticisi şirkete yapılan yönetim ücreti, teşvik, prim, performans ücreti gibi ödemeler ise her halükârda kurum kazancına dahil edilerek vergilendirilecektir.

Portföy yöneticisi şirket ve ilişkili olduğu kişilerin yabancı fonun kazançları üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak %20'den daha fazla hak sahibi olması halinde ise istisnadan faydalanılması mümkün olmayıp, %20'lik hak sahipliğine isabet eden kazançlar da dahil ilgili fondan elde edilen kazançların tamamı genel hükümlere göre vergilendirilir.

6.4- Fonun Katılımcı ve Kurucuları Arasında Doğrudan veya Dolaylı Olarak Bulunan Tam Mükellef Gerçek Kişi veya Kurumlara İlişkin Bildirim

Portföy yöneticisi şirketin yabancı fondaki pay sahipliğinden doğan kazançları hariç olmak üzere; fonun katılımcı ve kurucuları arasında doğrudan veya dolaylı olarak tam mükellef gerçek kişi veya kurumların kazanç payının %5'i geçmesi durumunda, tam mükellef gerçek kişi veya kurum kurucu veya katılımcılarının tamamının portföy yöneticisi şirket tarafından Gelir İdaresi Başkanlığına bildirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ya da eksik yerine getirilmesi halinde, tam mükellef gerçek kişi veya kurum kurucu ya da katılımcılarının fondan elde ettikleri kazançları nedeniyle vergi ziyana sebebiyet verilmesi durumunda bunlar adına tarh edilecek vergi ve kesilecek cezalardan portföy yöneticisi şirket de müştereken ve müteselsilen sorumlu olacaktır.

7- SONUÇ

Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile aynı nitelikteki yabancı fonlar, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 2. maddesine göre sermaye şirketi sayılmakta olup, kazançları kurumlar vergisine tabidir. Diğer taraftan, adı geçen Kanunun 5. maddesinde kurumlar vergisinden istisna edilen kazançlara yer vermiştir. İstisnaların getirilişinde kimi zaman çifte vergilendirmeyi önleme amacı, kimi zaman sermaye piyasasının teşvik edilmesi amacı, kimi zamanda yabancı fonların ülkemize çekilerek ülkemizden yönetilmeleri teşvik edilmek istenmiştir. Çalışmamıza konu olan Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile aynı nitelikteki yabancı fonların kazançları da kurumlar açısından söz konusu istisna maddesinin 5/1, a ve 5/1, d bendi ile aynı Kanunun 5/A maddesi uyarınca kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

KAYNAKÇA

- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu.
- 6322 Sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.
- 1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.
- 7 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği.
- EROL Ahmet - YILDIRIM A.Ercan, "Menkul Kıymetlerin Vergilendirilmesi", Şubat 2002.
- Prof. Dr. BİLİCİ Nurettin, "Vergi Hukuku", Ankara 2008.
- SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-3, Ankara 2010.
- SPK Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları-6, Ankara, Mart-2010.